

תוס' ורמב"ם), ששליל ושליל הינם חלק מגוף הזבח, אבל אינם אוכל לרוב בני האדם, ולפיכך מחשבת פיגול עליהם אינה פוסלת, ומאידך מחשבת פיגול על הקרבן מפגלת גם אותם בכלל הזבח. לדרך זו, ר"א סובר שעובר ירך אמו (רש"י) וקדושתו כבר ממעי אמו (אחרונים), ושתי נקודות אלו שנויות במחלוקת. מכל מקום, הרמב"ם פוסק כר"א, כפי שפסק גם במקומות אחרים בעניין קדושת העובר ויחסו לאמו.

הראב"ד מסביר את שיטת ר"א אחרת: השליל אינו חלק מגוף הזבח ואינו קדוש, והשליל איננה בגדר אוכל כלל, ובכל זאת גזירת הכתוב היא בפיגול שיחול גם עליהם, מכיוון שהאדם יוצר את הפסול בידיים ואינו מתרחש מאליו.

לעניין חיוב נותר וטמא בשליל, בברייתא מפורש שאין בהם חיוב, וכן נאמר בתורת כהנים בעניין נותר, וכן דעת הראב"ד, כביאורו הנ"ל שדין הפיגול בהם יוצא דופן. הרמב"ם פסק שחייבים עליהם, וכנראה דעתו שזוהי מחלוקת בין המשנה והברייתא (רוב האחרונים). שיטת תוס' בזה מסופקת: יש שפירשו דבריהם כרמב"ם, שהדבר שני במחלוקת ולדעת ר"א אכן יש חיוב (חמדת דניאל), ויש שפירשו שלדעתם אין בנותר חיוב כרת ומצות שריפה אבל יש לאו על האוכלו (ראש המזבח).

כפי הנראה מפשטה, וזוהי שיטת הספרא. ואילו משנתנו, כפי שמדייק רבא, סוברת שיש בשליל חיוב פיגול נותר וטמא. הגמ' אמנם ניסתה בתחילה ליישב את הברייתא כשיטת ר"א, אבל לאחר שרבא מדייק מהמשנה כמותו – כבר אין צורך לדחוק בברייתא כדי לתרץ את שיטתו. ביסוד מחלוקת התנאים עומדת השאלה האם עובר ירך אמו הוא, או האם ולדות הקדשים מתקדשים רק "בהוייתן", בלידתם, או כבר ממעי אמן, והרמב"ם פסק שעובר ירך אמו הוא (הל' נזקי ממון יא, יב³) וקדושתו ממעי אמו (הל' תמורה ד, ג).

ראיה לשיטה זו המשווה נותר וטמא לפיגול מן התוספתא (זבחים ה, ה): "חומר בפיגול שאין בנותר וטמא", המונה כמה חומרות בפיגול ואינה אומרת שפיגול נוהג בשליל ושליל מה שאין כן בנותר וטמא (עזרת כהנים לספרא הנ"ל¹⁴).

סיכום

במשנה נאמר שמחשבת פיגול בשליל או בשליא אינה פוסלת את הזבח. מדוע? אפשרות אחת היא, שהם אינם חלק מגוף הזבח (רש"י), ולפי זה גם המחשבה על הזבח אינה מפגלת אותם, וכך משמע מפשט דברי הברייתא בגמרתנו, ומדברי התורת כהנים הממעטת אותם מנותר. רבי אלעזר סובר אחרת, שהמחשבה על הזבח מפגלת אותם, וכך מדייקת הגמרא ממשנתנו. על פי זה ביארו הראשונים (רש"י

מערכה פט. פיגול באלל ומוראה (לה, א-ב)

בשמו) מפרשים אחרת, שהכוונה לבשר מת, כלומר, בשר שקיבל מכה ויבש בעודו חי ודרך הרופאים להסירו¹³. ודעת ריש לקיש שאלל הוא 'בשר שפלטתו סכין', כלומר, שיירי הבשר הנדבקים ונשארים בעור לאחר חיתוכו והפשטתו. בגמ' שם מבואר, שאף ר' יוחנן מודה שבשר זה קרוי אלל, אבל ריש לקיש סובר ש'מרטקא' גרוע יותר, ואינו מצטרף לטומאה כלל.

האלל הנדון במשנה ובגמרא כאן

רש"י (במשנתנו ד"ה אלל) מפרש שבמשנה מדובר בגיד הצוואר, כפי שפירש בחולין את המושג 'מרטקא', שהוא האלל לדעת ר' יוחנן. לדעתו (בגמ' ד"ה אלל ובעמ' ב ד"ה והמוראה) גם ר' אלעזר מדבר על גיד זה, אלא שהמשנה עוסקת בגיד של בהמה, שהוא קשה ואינו ראוי לאכילה ולפיכך אינו מפגל ומתפגל, ואילו ר' אלעזר עוסק בגיד של

במשנה מוזכר האלל בין הדברים שאינם מפגלים ואינם מתפגלים, וכן אין בהם חיוב משום נותר וטמא. בגמרא, לעומת זאת, אומר רבי אלעזר: "פיגול באלל – נתפגלה מוראה; במוראה – לא נתפגל האלל", הרי שהאלל מפגל. הגמרא לא דנה בסתירה זו, ויש לברר מה טיבו של האלל המדובר וכיצד יתיישבו דברי ר' אלעזר עם משנתנו. כמו כן, יש להבין מהי המוראה המדוברת, ומה טעם הדין שהאלל מפגל את המוראה אך לא להיפך.

מהו אלל?

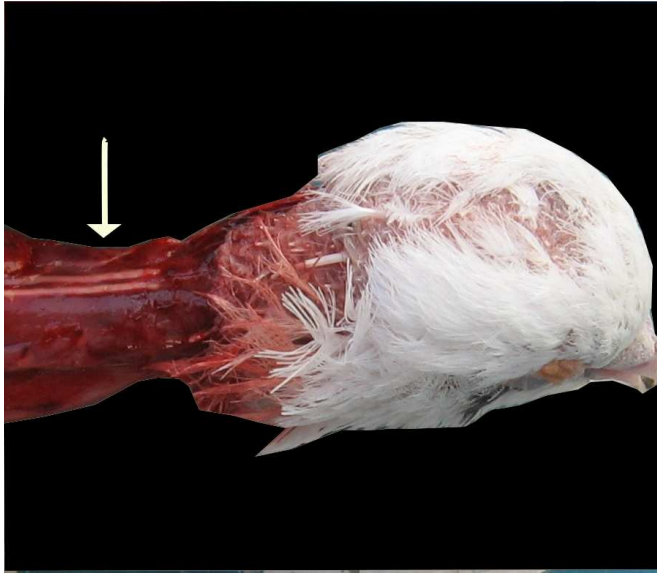
האלל מוזכר במשנה בחולין (ק"ז, ב), שם נדונה הגדרתו כאוכל ובשר לעניין צירופו לשיעור טומאת אוכלין ונבלות. בגמ' שם (קכ"א, א) נחלקו אמוראים בטיב האלל: דעת ר' יוחנן שזהו 'מרטקא', ופירש רש"י שהכוונה לגיד הצוואר¹⁴, שהוא קשה מאד. תוס' בשם ר"ח (וכן בערוך ערך 'אלל'

1. הטעם שהוזכר בנפרד מן הגידין - עיין תוס' חולין ק"ז, ב ד"ה האלל.

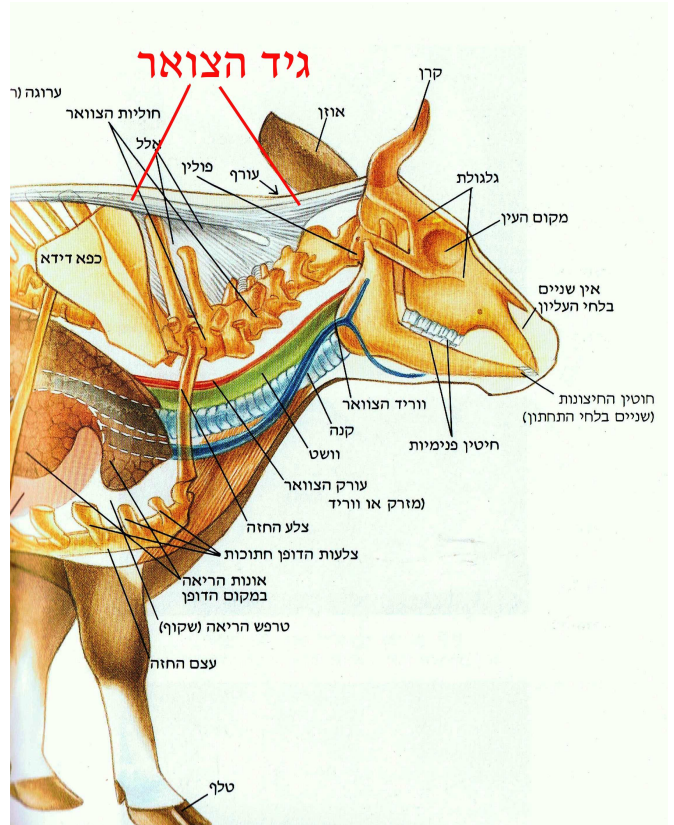
2. עיין ליקוטי הלכות כאן, ותשובות הגאונים (הרכבי) סי' של, שם האריך בביאור 'מרטקא' במובן של מכה. המשותף לשני הפירושים הוא ש'מרטקא' או 'מרטקא' נקשר לשוט (עיין יומא כ"ג, א: 'מרטקא דטייעי'): לדעת רש"י מדובר על גיד קשה הדומה לשוט, ולדעת תוס' מדובר על בשר מוכה כדוגמת מכת השוט.

13. עיין 'מקורות וציונים' במהדו' פרנקל שם למקבילות ברמב"ם ולבירור הכרעתו בשאלה זו.

14. אם כי, לדעתו פשט הספרא מוכיח שאין בשליל איסור נותר. ומכח קושיה זו וקושיית נוספות צידד לפרש את דברי ר"א בניגוד לדברי הראשונים, שאין כוונתו לומר שיש חיוב כרת לאוכל שליל שהתפגל אלא רק לאו, עיין שם באריכות בביאור הסוגיה כולה.

גיד הצוואר בעוף. גיד זה רך ונאכל, ולדעת רש"י רבי אלעזר בסוגיה האומר שהאלל מתפגל מתכוון אליו.

גיד הצוואר בבהמה. מקור התמונה בספר 'המאור' על מסכת חולין, באדיבות המחבר, הרב י.מ. לוינגר. גיד זה רחב וקשה מאד, ואינו ראוי לאכילה. לדעת רש"י, המשנה כאן האומרת שהאלל אינו מתפגל עוסקת בגיד זה.

"בשר שפלטתו סכין". לדעת ריש לקיש בחולין, האלל האמור שם הוא פתיית בשר הנותרים על העור לאחר שהופשט. תוספות סוברים שגם רבי אלעזר בסוגיה כאן מתכוון לאותו דבר.

עוף, שהוא רך ונאכל. הקישור לעוף הוא דבר הלמד מעניינו, ממשיכות הדברים למוראה³.

תוס' (ד"ה פיגל באלל) כותבים שהאלל האמור בגמרא, בדברי ר' אלעזר, הוא 'בשר שפלטתו סכין' (וכנזכר לעיל, שאף ר' יוחנן מודה שהוא קרוי אלל), ומדובר על עולת העוף, שהכהן מסיר ממנה את המוראה בעזרת סכין⁴, ובהכרח שמעט מן הוושט ישאר עם המוראה. מלשונם "בהוא מיירי הכא" משתמע שהאלל האמור במשנה אינו 'בשר שפלטתו סכין'. נראה, אם כן, שתוס' מיישבים את הסתירה בין ר"א למשנה באופן שונה משל רש"י: אין כאן הבחנה בין בהמה לעוף, אלא בין שני מיני ה'אלל' המוזכרים בחולין: זה הקרוי 'מרטקא' אינו בגדר אוכל כלל, ואילו בשר שפלטתו סכין ראוי לאכילה ומפגל⁵. יש קושי בפירוש זה, כיצד הגמ' אינה מסבירה את הסתירה בין דברי ר"א למשנה? בשלמא לפירוש רש"י, התירוץ מובן מתוך דברי ר"א, שכן ברור שדבריו נאמרו על עוף.

שיטה שלישית מצאנו בתוס' בחולין (קכא, ד"ה מרטקא), המביאים את דברי ר"א כאן ומוכיחים מדבריו ש'מרטקא' אינו גיד הצוואר, כדעת רש"י, אלא בשר מת, כפירוש ר"ח. הוכחה זו מבוססת על שתי הנחות: א. לא יתכן שמדובר כאן בבשר שפלטתו סכין, כנראה משום שלדעתם בקרבן העוף אין צורך בסכין כלל (מהרש"א)⁶; אם

3. בלשון הברייתא יש בזה דוחק, שהרי היא אומרת שהאלל אינו מפגל ומתפגל ובכל זאת הסמיכה את האלל למוראה, ורש"י נאלץ לפרש שהאלל המדובר הוא של בהמה ואילו המוראה של עוף. אבל בתוספתא (גה), הנוסח: "ביצי תורין ומוראת העוף... והאלל והשליט והשליא", וזה מיושב היטב לפרש"י.

4. עיין בגמ' להלן סה,א ובמערכה קסב.

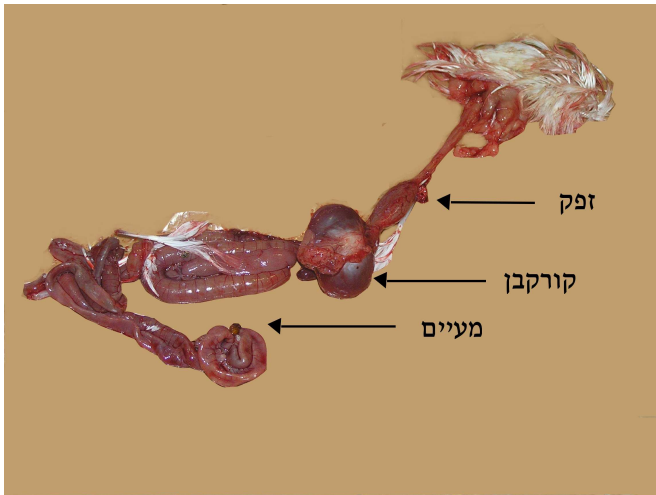
5. קרן אורה. בליקוטי הלכות הציע אפשרות זו, שלדעת תוס' האלל במשנה הוא

מרטקא, אבל תחילה כתב ביאור אחר, שדעתם לחלק בבשר שפלטתו סכין בין עוף לבהמה, וטעם הדבר, שבבהמה אין דרך ללקט את פירווי הבשר שנותרו על העור (גם בטהרת הקדש התחבט בין שתי האפשרויות). לדרך זו, אפשר שמה שכתבו תוס' "מיירי הכא" מוסב גם על המשנה, ואמרו דבריהם על דברי ר"א משום שהוא עוסק בעוף, ויש צורך להעמיד דבריו בעולה כדי להסביר את עניין הסכין.

6. כשיטת הרמב"ם, עיין במערכה קסב. ואולי טעמם אחר, שמחשבת פיגול אינה

עצמה, אבל אם חשב על הזבח – אף המוראה מתפגלת בכללו.

באשר לאיסור נותר וטמא במוראה, בברייתא מפורש שאין חייבים עליהם, וכך כותב הראב"ד (בביאורו לספרא צו פרק יב, טו, ראה במערכה הקודמת). אולם בדעת ר' אלעזר אין זה ברור: לפי הבנת הרמב"ם בדין שליל (שהתבארה במערכה הקודמת), שר"א מחייב בו גם על נותר וטמא, נראה שהוא הדין למוראה (אלא שבוה לא פסק הרמב"ם כמותו, כדלהלן). כך גם נראה מתוס', שהרי הטעם שכתבו להעדר פיגול, שאינה אכילת אדם או מזבח, אינו מתאים לנותר וטמא.

זפק - מוראה. רבי אלעזר קובע שהמחשבה על המוראה אינה מפגלת, מפני שאינה נחשבת כאוכל לרוב בני האדם (רש"י), או משום שהיא מיועדת להשלכה לבית הדשן (תוספות).

הרמב"ם: אלל ומוראה לא מפגלים ולא מתפגלים

בהל' פסולי המוקדשין (יד, ז), פסק הרמב"ם: "ואלו דברים שאינן ראויין לא לאכילה ולא להקטרה... העור של בהמה כולו, חוץ מעור האליה שהוא ראוי לאכילה, אבל המורא¹¹, והוא הקרום הדק הדבק בעור המבדיל בין העור והבשר, אינו ראוי לאכילה... והבשר שפלטתו הסכין בשעת הפשט וישאר מדובק בעור והוא הנקרא אלל, כל אלו אינן חשובין לענין מחשבת הקרבנות והרי הן כדבר שאינו ראוי לאכילה". ובהמשך (יח, כב): "זבח שנתפגל... ואכל ממנו... מן האלל או

כן האלל כאן הוא 'מרטקא'. ב. לא יתכן ש'מרטקא' הוא גיד צואר כפירוש רש"י, שכן בעוף אין גידי צואר קשים (כלומר, לדעתם אלל אינו גידי צואר בעלמא, אלא הקשים דווקא, ולכן אי אפשר לכנות כך את גידי העוף). על פי דבריהם, אי אפשר ליישב את דברי ר"א כדעת תוס' כאן, ונראה שלדעתם צריך לחלק בין בהמה לעוף (כרש"י, אך לא בגידי הצואר אלא בבשר המת), ומתחדש בדברי ר"א שבשר זה בעוף ראוי לאכילה ומפגל⁷.

הראב"ד בביאורו לתורת כהנים (צו פרק יב, טו) מצטט את גמרתנו בלשון זו: "פיגל בעוף נתפגל המוראה, פיגל במוראה לא נתפגל העוף". אם אכן זו היתה גרסתו, הרי לפיה נסתלקה הקושיה. הגר"א (נדפס דף קלא, ב) מגיה בגמ' באופן אחר: "פיגל באלל ומוראה – לא נתפגל הזבח; פגל בזבח – נתפגל אלל ומוראה". נוסח זה אינו מספיק ליישוב הסתירה, שכן במשנה נאמר על האלל שאין חייבין עליו משום פיגול נותר וטמא, ומכאן שאינו מתפגל כלל (כפי שדייק רבא בעמ' ב מן הניגוד בלשון המשנה בין שליל לבין ביצי תורין)⁸.

דין המוראה וטעמו

המוראה היא זפק העוף. בעולת העוף, שבשרה עולה כליל למזבח, קבעה התורה שהמוראה תושלך לבית הדשן (ויקרא א, טו), ואילו בחטאת העוף, הנאכלת, המוראה מותרת לאכילה כשאר הבשר⁹.

ר' אלעזר מחדש שהמוראה מתפגלת ואינה מפגלת. רש"י (ד"ה מוראה) מסביר טעמו של דבר, שהמוראה איננה אוכל גמור, שכן רוב בני האדם אינם אוכלים אותה. זאת, בהתאם לפירושו לשאר דברי ר' אלעזר אודות השליל ובשר הפרים, שלדעתו החידוש בהם הוא הגדרתם כדבר שאינו אוכל גמור (חמדת דניאל, ועיין במערכה הקודמת והבאה). תוס' (ד"ה פיגל) כותבים נימוק אחר, שהמוראה מושלכת לבית הדשן ואינה מיועדת לאכילת אדם או מזבח. בכך הולכים תוס' לשיטתם הנ"ל בביאור האלל, שהסוגיה עוסקת בעולת העוף (טהרת הקודש; מרומי שדה; שפת אמת)¹⁰.

הגמ' מקשה על ר"א מברייתא האומרת שהמוראה לא מפגלת ולא מתפגלת, ומתרצת שאינה מתפגלת מחמת

דוחק, שרבא אומר "אף אנן נמי תנינא" ומפרש את המשנה באופן שמוכיח דין אחד של ר"א וסותר את דינו השני.

9. טמ"ק אות ט, ומקורו בספרא ויקרא נדב פק ט, א. ברמב"ם הל' מעילה ב, ובאר שאינה נאכלת, והדברים מוקשים, עיין ברש"י.

10. מדברי כמה מן האחרונים נראה שלדעת רש"י מדובר דווקא בחטאת העוף, ורק משום כך יש משמעות לשיקול זה שהמוראה אינה נאכלת בדרך כלל, ואילו בעולת העוף הנקטרת אין חשיבות לשאלה מה נאכל ומה לא. ראה דיון כיוצא בזה במערכה פז על עצמות העולה, האם חלה עליה מחשבת פיגול, והתבאר שם שלדעת רש"י (לה, ב ד"ה צמר) כל מה שאינו נאכל – גם בעולה אינו מפגל. אם כן, נראה שלדעת רש"י שיקול זה נוגע גם לעולת העוף.

11. כך הנוסח במהדו' פרנקל, עיין שינוי'ם שם.

אלא בשעת עבודת הדם, מליקה ומיצוי, ובאותה שעה ספק האם החיתוך בסכין ישאיר מעט מן הבשר, ולפיכך אין המחשבה כעת תופסת בו. בזה מדוקדקת לשון תוס' כאן: "דאי אפשר שלא יקח מן הוהט עם המוראה", ולשונם "אי אפשר" צריכה ביאור, למה נזקקו לומר שיש הכרח בדבר? ואפשר שכוונתם כאמור, שהוקשה להם כיצד המחשבה חלה על דבר שעדיין לא בא לעולם, והשיבו שהדבר הכרחי שיבוא. דרך אחרת בפירוש המחלוקת בין דיבורי תוס': לדעת תוס' בחולין לא מסתבר שפליטת הסכין בעוף תשאיר בשר בשיעור כזית (ושמא דבריהם לשיטתם שם קג, ב ד"ה חלקו שכזית הוא כחצי ביצה), וכוונת תוס' כאן "דאי אפשר שלא יקח" כשיעור (אם כי, ניתן להעמיד בחושב על האלל לצרפו לפחות מכזית משאר הבשר).

7. במרומי שדה ובחשק שלמה תמהו על כך, מה החילוק בבשר המת בין בהמה לעוף?

8. בהר המוריה עמד בזה, וכתב שמתעם זה הרמב"ם לא פסק כר"א בנקודה זו. וזה

סיכום

במשנה נאמר שהאלל אינו מפגל ומתפגל, מפני שאינו נאכל. כמה פירושים למושג זה: גיד הצואר (רש"י), בשר מת (תוס' בחולין), או שיירי בשר שלא נחתכו בסכין (רמב"ם). בגמ' אומר ר' אלעזר שהאלל מפגל, ומשמע מדבריו שאף מתפגל, ויש לפרש זאת בשל עוף דווקא (רש"י), או שהמשנה דיברה על גיד ואילו הגמ' על שיירי הסכין (הבנה אפשרית בתוס'). יש שגורסים בגמ' באופן אחר, לפיו לא נאמר שהאלל מפגל (גר"א), או שאף לא נאמר שמתפגל (ראב"ד). הרמב"ם פסק שהאלל לכל סוגיו אינו מפגל ומתפגל.

דעת ר' אלעזר שהמוראה מתפגלת אע"פ שאינה מפגלת. לרש"י הטעם משום שאינה נחשבת כאוכל ממש, ולתוס' מדובר בעולת העוף והטעם שהמוראה מושלכת לבית הדשן ואינה לאכילת אדם ומזבח. לדעת הראב"ד אין בה נותר וטמא, ושיטת תוס' בזה אינה ברורה.

הרמב"ם גורס 'מורא', ופירש שמדובר על קרום הסמוך לעור, ופסק שאינו מפגל ומתפגל.

מן המורא... אינו חייב כרת". כמה נקודות מחודשות בדבריו: א. גרסתו בברייתא 'מורא' ולא 'מוראה', ופירש שאין מדובר בזפק העוף אלא בקרום הסמוך לעור הבהמה¹². ב. קרום זה אינו מתפגל, כפשט הברייתא ולא כר"א. ג. את האלל פירש על בשר שפלטתו הסכין (וכן בפירוש המשנה בזבחים ג,ד וחולין ט,א), ללא הבחנה בין בהמה לעוף, ואם כן קל וחומר שמרטקא (הגרועה מאלל, כמבואר בחולין קכא,א) אינה מפגלת ומתפגלת. זאת בניגוד לדברי ר"א, לפיו יש אלל כלשהו המפגל ומתפגל.

יש מפרשים, שהרמב"ם פסק כר"א רק בשליל, שבעניינו הביא רבא סיוע מן המשנה, מה שאין כן בעניין המוראה (הר המוריה). באשר לאלל, יתכן שהרמב"ם סובר שר"א הולך בעקבות ר' יוחנן רבו בחולין ומפרש שמשנתנו עוסקת ב'מרטקא', ואילו בשר שפלטתו סכין דינו כבשר, ואין הלכה כן, אלא כריש לקיש שאלל הוא בשר שפלטתו סכין, ואפילו עליו נאמר במשנה שאינו מתפגל¹³. ויש אומרים, שהרמב"ם לא גרס כלל שורה זו בגמ' בדברי ר"א (מרומי שדה; ליקוטי הלכות).

מערכה צ. פיגול בבשר החטאות הפנימיות (לה,א-ב)

רבי אלעזר: בשר החטאות מתפגל ואינו מפגל

בגמ' מובאים דברי ר"א: "פיגול באימורין – נתפגלו פרים; בפרים – לא נתפגלו אימורים". פירוש: העושה את עבודת הדם בחטאת פנימית במחשבה להקטיר את אימוריה לאחר זמנם – פיגול את הקרבן, ואף האוכל מבשרו חייב כרת (רש"י). לעומת זאת החושב על בשר הפרים לשורפו לאחר זמנו – אינו מפגל את הקרבן. זאת, כדוגמת דינים נוספים בהם יש הבדל בין המפגל למתפגל, בשליל ובמוראה.

הגמרא מביאה ברייתא האומרת במפורש את הדין השני, שהחושב לאכול את הפרים או לשורפם לאחר הזמן "לא עשה ולא כלום". הגמ' מנסה לדייק ממנו גם את הדין הראשון, ודוחה את הדיוק.

טעם הדין שהבשר אינו מפגל

רש"י מנמק את הדין שהמחשבה על הבשר אינה מפגלת: "דמחשבת אכילה לא מהניא בהו – דדבר שאין דרכו לאכול הוא; ומחשבת שריפה נמי לא, דאמחשבת אכילת מזבח קפיד רחמנא, אבל שריפה לאו לשון אכילה הוא, ואע"ג דאמרן בפירקין דלעיל (לא,א) 'חישב שתאכלהו אש למחר – פיגול', הני מילי דחשיב בלשון אכילה". מדבריו משתמע,

דין הפיגול מופיע בתורה בפרשת השלמים (ויקרא ז,יח), עליהם נאמר: "ואם האכל יאכל מבשר זבח שלמיו ביום השלישי – לא ירצה... פיגול יהיה". כפל המילים "האכל יאכל" נדרש (יג,ב) על מחשבה אודות אכילת האדם ו'אכילת' המזבח, דהיינו זריקת הדם או ההקטרה, ומכאן שהחושב לאכול את בשר השלמים או להקטיר את אמוריהם לאחר הזמן הראוי לכך – פיגול. על רקע זה דנה הסוגיה בבשר החטאות הפנימיות, שאינו נאכל או נקטר אלא מיועד להישרף מחוץ למחנה, האם דיני פיגול נאמרו גם עליו. שאלה זו נבחנת משני כיוונים: האם המחשבה לשרוף את בשר החטאות הללו לאחר זמנו מפגלת; והאם מחשבה על דמם או אימוריהם של קרבנות אלו, המפגלת את הקרבן, מחילה דין פיגול גם על הבשר, והאוכלו חייב כרת.

במשנה להלן (מג,א) ובגמ' שם (מד,ב) מצינו מחלוקת תנאים בעיקר דין פיגול בחטאות הפנימיות, ושיטת ר' שמעון שפיגול נאמר רק בקרבנות שכל מעשיהם בעזרה, כדוגמת השלמים האמורים בתורה, ולא בחטאת פנימית, שדמה ניתן בהיכל. הדיון בסוגיה כאן הוא על פי שיטות התנאים (במשנה ובגמ' שם) לפיהן יש פיגול בחטאות הפנימיות, על כל פנים במקרים מסוימים.

12. זאת על סמך הסמיכות לאלל (כס"מ), אך הדברים מוקשים מן המקבילה בתוספתא הנ"ל, שם מפורש "מוראת העוף".

13. יש קושי בתירוץ זה, שאמנם מצאנו שהרמב"ם בפירושו למשנה ובהל' שאר אבות הטמאות, אך וטומאת אוכלין ד,ד מזכיר את האלל כפירוש ריש לקיש, אבל

אין מזה ראייה שפסק דלא כר' יוחנן (בניגוד לכלל הידוע שהלכה כר' יוחנן לגבי ר"ל), שהרי גם ר' יוחנן מודה שזהו אלל, אלא שלדעתו אלל כולל גם סוג נוסף, והרמב"ם לא הזכירו. בכס"מ (טו"א שם) הסביר זאת, שהרמב"ם כולל את ה'מרטקא' ב'גידין' (על פי פירוש רש"י למרטקא). מה עוד, שאם ר"א סובר כר' יוחנן וסוגיה שלמה כאן מביאה את דבריו בלא חולק – הרי ראוי היה לפסוק כר' יוחנן.